

Mendelova univerzita v Brně

Agronomická fakulta

**Zhodnocení efektivity regulačních nástrojů upravujících odnímání
půdy ze zemědělského půdního fondu**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Hana Středová, Ph.D.

Vypracovala:

Lucie Velanová

Brno 2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka:	Lucie Velanová
Studijní program:	Zemědělská specializace
Obor:	Pozemkové úpravy a ochrana půdy
Název tématu:	Zhodnocení efektivity regulačních nástrojů upravujících odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu
Rozsah práce:	30 stran + přílohy

Zásady pro vypracování:

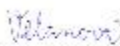
1. Zpracování přehledu jednotlivých skupin regulačních nástrojů ochrany půdy v kontextu Státní politiky životního prostředí České republiky.
2. Popis procesu odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu v souladu se zákonem o ochraně zemědělského půdního fondu, včetně vymezení pravomocí a působnosti orgánů veřejné správy.
3. Zhodnocení rozdílů mezi trvalým a dočasným vynětím půdy ze zemědělského půdního fondu – vymezení relevantních nástrojů regulace.
4. Zhodnocení motivačního účinku a efektivity popsanych nástrojů. Následně jejich optimalizace.
Vymezení klíčových střetů zájmů při odnímání půdy.
5. Získané poznatky aplikovat při popisu konkrétního příkladu odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu.

Seznam odborné literatury:

1. *Půda v 21. století: hodnocení a oceňování zemědělského půdního fondu a podmínkách užití a ochrany přírodních zdrojů*. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací Praha, 2011. ISBN 978-80-86671-85-7.
2. VOPRAVIL, J. a kol. *Půda a její hodnocení v ČR : Díl I. ?*. vyd. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2010. 148 s. ISBN 978-80-87301-05-41.
3. VOPRAVIL, J. a kol. *Půda a její hodnocení v ČR : Díl II. 1.* vyd. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2011. 156 s. ISBN 978-80-87301-08-5.
4. VOPRAVIL, J. – ROŽNOVSKÝ, J. – NOVOTNÝ, I. – KHEL, T. – PAPAJ, V. – STŘILDA, T. Systém bonitovaných půdně ekologických jednotek – současnost a jejich budoucnost. [CD-ROM]. In *Půda v 21. století: hodnocení a oceňování zemědělského půdního fondu v podmínkách užití a ochrany přírodních zdrojů*, s. 93–100. ISBN 978-80-86671-85-7.
5. FALTUS, M. *Porovnání právní ochrany půdy pozemků určených k pěstění funkcí lesa a pozemků zemědělského půdního fondu a povinností z těchto právních předpisů vyplývajících (se zaměřením na podrobnosti týkající se účinnu pozemků)*. Diplomová práce. Brno: MZLU v Brně, 2009. 53 s.
6. Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020
7. Zákon č. 334/1992 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu

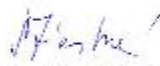
Datum zadání bakalářské práce: říjen 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2016

Lucie Velanová
Autorka práce

Ing. Hana Středová, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. Dr. Milada Štastná
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Pavel Ryant, Ph.D.
Děkan AF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci Zhodnocení efektivity regulačních nástrojů upravující odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací. Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Ing. Haně Středové, Ph.D. za cenné rady při odborném vedení mé bakalářské práce. Též děkuji za velkou ochotu a snahu vynaloženou při řešení problému spojených s vypracováním této bakalářské práce.

ABSTRAKT

Péče a hospodaření se zemědělským půdním fondem jsou důležité pro krajinu a životní prostředí. Zabývala jsem se problémem využití regulačních nástrojů pro odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu.

Problematiku jsem řešila komplexně, od obecného úvodu, přes analýzu současné legislativy, až po rozebrání jednotlivých nástrojů a rozebrání této problematiky na konkrétním případu.

Navrhla jsem možné úpravy, či úkony pro zlepšení současného stavu. Navrhuji změny orientované směrem k ochraně zemědělského půdního fondu a k ochraně přírody a zachování jejich přirozených hodnot.

Klíčová slova: zemědělský půdní fond, půda, odnětí, odvod, nástroje odnětí, nástroje ochrany, regulační nástroje

ABSTRACT

Landscape cultivation and the Agricultural Land Fund management are important for land and environment. I have dealt with the issue of the regulatory tools of the exemption of land from the Agricultural Land Fund.

I tried to create a complex view on this problematic. I deal with the common introduction, analysis of the contemporary legislation, dismantling of individual groups of tools and also practical analysis of specific examples.

I suggested some possible adjustments and changes to improve the contemporary situation. I suggested changes to protect the nature and preserve the natural values.

Key words: Agricultural Land fund, soil, exemption, drain, exemption tools, protection tools, regulatory tools

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. CÍL PRÁCE	9
3. ZÁKLADNÍ POJMY	10
4. DEGRADACE PŮD	11
4.1. Eroze	11
4.2. Okyselování půdy	12
4.3. Zhutnění půdy	12
4.4. Kontaminace půdy	12
4.5. Ztráta organické hmoty	13
4.6. Zastavování území	13
5. HLAVNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY TÝKAJÍCÍ SE OCHRANY PŮDY	14
6. PŘEHLED REGULAČNÍCH NÁSTROJŮ	18
6.1. Nástroje normativní	18
6.2. Nástroje ekonomické	19
6.3. Nástroje dobrovolné	20
6.4. Další nástroje SPŽP	20
6.5. Efektivita a motivační účinek popsaných nástrojů	22
6.6. Příklady použití regulačních nástroj při odnětí půdy	24
7. ODNĚTÍ PŮDY ZE ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU	27
7.1. Popis procesu odnětí	28
7.2. Žádost o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu	28
7.3. Souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu	29
7.4. Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu	30
8. ODNĚTÍ PŮDY ZE ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU V PRAXI	32
8.1. Charakteristika území	32
8.2. Odnětí ze zemědělského půdního fondu	33
8.3. Výpočet odvodů dle novely zákona č 334/1992 Sb.	35
8.4. Výpočet odvodů před novelizací zákona č. 334/1992 Sb.	35
8.5. Vyhodnocení	37

9. DISKUSE	37
10. ZÁVĚR	39
LITERATURA	40
Tištěné zdroje.....	40
Legislativní předpisy.....	41
Internetové zdroje.....	41
SEZNAM OBRÁZKŮ	42
SEZNAM TABULEK	42
SEZNAM PŘÍLOH	42

1. ÚVOD

Půda je jednou z hlavních složek životního prostředí, a je potřeba ji chránit. Půda zajišťuje mnoho různých funkcí. Jako jsou funkce ekologické a ekonomické. Člověk je s půdou spjat tím, že na ní může hospodařit a tím půda nepřímo plní funkci výživy lidstva, což žádná jiná složka životního prostředí není schopna vykonat. Bez půdy by nemohly existovat ostatní složky životního prostředí.

Degradace půdy je jedním z hlavních globálních problémů lidstva. Nadměrná zemědělská výroba směřující k zajištění dostatečné zásoby potravin pro lidstvo může za negativní vlivy na životní prostředí obecně a na zemědělský půdní fond zvláště. Tyto negativní vlivy můžeme rozdělit do dvou skupin: negativní vliv endogenní (vznikající jako důsledek zemědělské činnosti) a negativní vliv exogenní (sem patří vlivy vyvolané působením průmyslových odpadů, eroze a smyv půdy nezpůsobený zemědělskou výrobou). Jako další formou degradace půdy bychom mohli uvést i zastavování lidskými sídly, pozemními komunikacemi a dalšími pozemskými statky potřebnými k uspokojení potřeb lidstva.

Právní úprava ochrany půdy není v České republice zajištěna jedním souborem právních norem, jako je to u ostatních složek životního prostředí. Právní úprava ochrany půdy je rozdělena do několika právních předpisů, z nichž nejvýznamnější je zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně Zemědělského půdního fondu. Tento zákon je hlavním právní předpisem, který se týká odnímání půdy ze Zemědělského půdního fondu. Obsahuje informace o zemědělském půdním fondu, informace o možnosti změny zemědělské půdy, informace o zásadách ochrany zemědělské půdy, obsahuje postupy při znečištění půdy. Hlavně ale obsahuje informace o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a určuje výši odvodů za odnětí půdy.

2. CÍL PRÁCE

Cílem této Bakalářské práce je zhodnocení efektivity regulačních nástrojů upravujících odnímání půdy ze Zemědělského půdního fondu. Konkrétně jejich

rozdělení, popsání a zhodnocení jejich funkčnosti a popřípadě navrhnutí jejich optimalizace.

Dále se práce zaměřuje na popis procesu odnětí půdy ze Zemědělského půdního fondu a využití regulačních nástrojů právě při odnětí půdy. Dále vysvětlení rozdílů mezi odnímáním půdy trvalým a dočasným. Zabývá se i rozebráním jednotlivých zákonů, které se půdy týkají a hlavně zákona o ochraně Zemědělského půdního fondu a jeho neustálých novelách.

A nakonec se práce zaměřuje na popis konkrétního příkladu odnětí půdy, na kterém se aplikovaly získané poznatky a rozebraly se výše odvod za odnětí půdy dle stávající a předchozí legislativy.

3. ZÁKLADNÍ POJMY

Půda

„Půda je povrchová zvětrávající vrstva pevné zemské kůry, která se skládá z rozdrobených, chemicky pozměněných hornin a zbytků rostlin i zvířat, žijících na půdě i v půdě.“ (Rammanova definice)

Množství půdy na Zemi je dáno plochou povrchu Země. Z celkové plochy povrchu Země (asi 510 milionů km²) připadá něco přes 45 milionů km² na zemědělskou půdu, z čehož jen asi 15 km² je intenzivně zemědělsky obhospodařováno. Zbytek tvoří pastviny, louky či nepravidelně obhospodařované půdy. V různých částech světa je k dispozici půda odlišné kvality a různé rozlohy. Půdu tedy můžeme hodnotit ze dvou hledisek - kvantitativního (tedy podle rozlohy dostupných polí, luk, pastvin,...) a kvalitativního (podle fertility substrátu).

Zemědělský půdní fond

Zemědělský půdní fond je základním přírodním bohatstvím naší země. Je nenahraditelným výrobním prostředkem a je jednou z hlavních složek životního prostředí. Jeho ochrana, zvelebování a racionální využívání jsou činnosti, kterými je také zajišťována ochrana a zlepšování životního prostředí. Změna využití půdy pro jiné účely je vázána na souhlas příslušného orgánu státní správy, který může být udělen jen za podmínek stanovených zákonem.

Regulační nástroje

Regulační nástroje mají za úkol přimět subjekt k akci, který povede ke snížení dopadu na životní prostředí. Mají různý stupeň volnosti, který subjektu ponechávají. Mezi hlavní nástroje řadíme nástroje direktivní, ty neponechávají subjektu žádnou možnost svobodné volby, patří sem zákony, vyhlášky a nařízení. Jako další nástroje můžeme uvést ekonomické (například různé poplatky) a kooperační zde subjekt může naprosto dobrovolně přispět ke snižování vlivů na životní prostředí.

Brownfields

Pojem brownfields pochází z angličtiny a doslovně znamená hnědé louky. Jsou to pozemky a nemovitosti uvnitř urbanizovaného území, které ztratily svou funkci a využití. Většinou jsou to opuštěné a zdevastované budovy, které někdy mohou mít ekologickou zátěž.

Greenfields

Pojem pochází z anglického jazyka a znamená zelená louka. Je to urbanistický termín označující území, které nebylo dosud zastavěno. Patří sem zemědělská plocha nebo ryze přírodní plocha. Zastavování těchto ploch není žádoucím jevem.

Státní politika životního prostředí 2012-2020

Je to dokument, kterým se Česká republika zavázala v letech 2012-2020 uchovat a zlepšit životní prostředí a život i zdraví obyvatel při respektování udržitelného rozvoje. Tento dokument zastřešuje všechny ostatní koncepční materiály v oblasti životního prostředí.

4. DEGRADACE PŮD

Na půdu působí množství vlivů, které mohou být jak pozitivní, tak i negativní. Negativní vlivy můžeme nazvat degradací půdy. Tyto vlivy mohou být přirozené nebo způsobené lidskou činností. Někdy dochází také ke kombinaci obou typů.

4.1. Eroze

Eroze je proces, kdy je půda rozrušována působením přírodních činitelů především se jedná o vodu, vítr, led a popřípadě jiné činitele. Eroze je jedním z nejvýznamnějších přirozených činitelů, které vedou ke změnám krajiny. Negativní působení eroze spočívá v rozrušení

Obrázek 1 - vodní eroze (Wikimedia common © 2013)

půdního povrchu a následném odnosu nejrůdnější části půdy (ornice), čímž se zhoršují její vlastnosti, a v jejím ukládání na jiných místech. Důsledkem eroze půdy je změna fyzikálních vlastností půdy, zejména struktury, objemové hmotnosti, zrnitostního složení, pórovitosti, vodní kapacity, infiltrační schopnosti, hloubky pro vývoje kořenů aj. Eroze je proces, který nelze zcela eliminovat, ale lze jej výrazně omezit. V ČR byl problém eroze velmi podceňen a následky znehodnocují úrodnost zemědělské půdy. V současné době jsou snahy o omezení eroze vybudováním protierozních opatření (organizační, technická a agrotechnická), které jsou součástí pozemkových úprav.

4.2. Okyselování půdy

Acidifikace půdy je degradační přírodní proces, který je možné definovat jako snížení pufrací schopnosti půdy. Důsledkem acidifikace je především zhoršení kvality půdy a snížení její odolnosti k erozi a zhutnění, snížení úrodnosti a zvýšené nebezpečí rozvoje chorob rostlin. Rozlišujeme acidifikaci přirozenou a antropogenní (způsobenou člověkem). Acidifikaci je možno omezit vápněním.

4.3. Zhutnění půdy

Zhutnění neboli utužení půdy znamená znehodnocení fyzikálních vlastností tím, že se půda stlačí, a na povrchu půdy se vytvoří pevná krusta. Zhutnění nepříznivě ovlivňuje poměry mezi kapalnou, plynnou a pevnou fází půdy. Snižuje se propustnost pro vzduch a vodu, čímž se negativně ovlivňuje biologická aktivita půdy ve prospěch anaerobních procesů a tvoří se viditelně zamokřené plochy. Prevence zranitelnosti půdy před zhutněním spočívá v odstranění příčin, především kultivace půd by měla probíhat pouze za ideálních vlhkostních podmínek.

4.4. Kontaminace půdy

Kontaminace půdy znamená její znečištění, může vážně poškodit základní funkce půdy a znamená vážná rizika pro všechny další složky ekosystému. U zemědělských půd mohou být zdrojem kontaminace chemicky vyrobená hnojiva, zejména pokud jsou použita v nesprávnou dobu a v nadměrném množství či nevhodném poměru. Kontaminovaná půda se může stát zdrojem zdraví škodlivých látek.

4.5. Ztráta organické hmoty

Obsah organické hmoty (humusu) v půdě ovlivňuje její úrodnost a fyzikální vlastnosti. Intenzivním obhospodařováním půdy obsah humusu výrazně klesá. Udržení vhodného obsahu půdní organické hmoty v půdách je jedním ze závažných problémů ochrany přírodních zdrojů ve světě. Je potřeba do půdy dodávat optimální množství organického materiálu a pěstovat rostliny s velkým množstvím posklizňových zbytků nebo rostlin bohatých na dusík.

4.6. Zastavování území

„Zastavování půdy spojené s nekontrolovatelným rozšiřováním sídel jsou patrně nejvýznamnějším degradačním procesem, protože při něm dochází ke zničení všech ekologických a produkčních funkcí půdy. Termín soil sealing je definován jako zakrytí půdy nepropustnými materiály (beton, asfalt), čímž půda ztrácí své přirozené vlastnosti a není nadále schopna plnit své přírodní funkce. Rozšiřování měst je proces přirozený a neodvratný. Nekontrolovaný průběh však může do budoucna vést k výrazným ztrátám často nejkvalitnější zemědělské půdy se všemi negativními důsledky pro krajinu a člověka. Je však nutno hospodařit s půdou jako se zdrojem neobnovitelným; vždyť vytvoření 1 cm vrstvy půdy trvá přes 100 let, avšak nenávratné zničení zástavbou je otázkou několika měsíců.“ (VOPRAVIL, Jan. Půda a její hodnocení v ČR. 2. vyd. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2010-. ISBN 978-80-87361-05-4.)

V České republice se suburbanizace rozvíjí především v okolí našich největších měst - Prahy a Brna. V posledních desetiletích, ale můžeme pozorovat výstavbu i v okolí menších měst či obcí. Rozmáhá se hlavně výstavba na zelené louce (tzv. greenfield). Krátkodobě mohou být tyto výstavby hodnoceny pozitivně, hlavně z ekonomického hlediska, ale zároveň přinášejí negativní dopady sociální nebo environmentální. Ze snahy přilákat investory do dané lokality dochází ke snižování

hodnoty vybrané plochy bez ohledu na její kvalitu a určenou cenu. Snadná dopravní dostupnost a velikost ploch nenutí investory k regeneraci starých nevyužívaných ploch uvnitř měst (tzv. brownfields), ale je pro ně výhodnější výstavba nových domů, výrobních prostor, obchodů nebo skladů na volných plochách v nezastavěné části území. Tyto plochy patří do zemědělského půdního fondu a dochází k nevratnému záboru půdy a k poškození většiny jejích funkcí, tedy i k ovlivnění okolní krajiny a životního prostředí.

Suburbanizace nemá dopad pouze na půdu, ale ovlivňuje také její bezprostřední okolí a biodiverzitu. Krajina je esteticky znehodnocena a je vystavena vyššímu zatížení například množstvím emisí z automobilové dopravy, nebo odpadu ze samotných staveb. Déšť způsobuje lokální povodně, protože je zde v podstatě nulová infiltrace vody. Dále zde je vyšší teplota a vyšší intenzita hluku. Z hlediska ztráty krajinného prostoru pak vzniká škoda samostatnou zástavbou a jednak často nešetrou a chaotickou samotnou zástavbou a jejím zapojením do krajiny.

Obrázek 2 - Satelitní městečko (Aktuálně.cz ©2013)

Zábor půdy patří k největšímu nebezpečí pro naše půdy, protože dochází k totální ztrátě půdy. Největší tlak je v okolí největších měst, proto jsou ohroženy převážně nejhodnotnější půdy a jejich ztráta je nenahraditelná.

5. HLAVNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY TÝKAJÍCÍ SE OCHRANY PŮDY

1) Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů

Podle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu lze souhlas k odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu vydat jen v nezbytných případech tak, aby byla co nejméně narušována organizace půdního fondu, a aby byly odnímány jen nejnútnejší plochy zemědělských pozemků a respektovány další požadavky stanovené v § 4 tohoto zákona. Odejmout pozemek ze zemědělského půdního fondu lze pouze se souhlasem příslušného orgánu. Bez souhlasu příslušného orgánu lze půdu odejmout jen v zákoně uvedených případech. Souhlas s odnětím, je nezbytným předpokladem k vydání územního rozhodnutí o umístění stavby nebo o využití území podle stavebního zákona nebo rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru podle horního zákona.

Základní části zákona:

I. - Zemědělský půdní fond

II. - Změny kultur zemědělské a nezemědělské půdy a hospodaření na zemědělském půdním fondu

III. - Zásady ochrany zemědělského půdního fondu

IV. - Ochrana zemědělského půdního fondu

V. - Odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

VI. - Odvody za odnětí ze zemědělského půdního fondu

VII. - Působnost orgánů ochrany zemědělského půdního fondu

VIII. - Zvláštní ustanovení

IX. - Pokuty

X. - Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

2) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje ve věcech územního plánování zejména cíle a úkoly územního plánování. Územní plán stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury a vymezení zastavěné i zastavitelné území.

3) Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

„Účelem zákona je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitosti forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.“ (Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny)

4) Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

„Zákon vymezuje základní pojmy a stanoví základní zásady ochrany životního prostředí a povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí a při využívání přírodních zdrojů. Vychází přitom z principu trvale udržitelného rozvoje.“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)

Půdu je v něm zařazena v § 2 mezi složky životního prostředí, následující paragrafy stanoví další povinnosti, zejména neznečišťovat a nepoškozovat složky životního prostředí lidskou činností nad míru stanovenou zvláštními předpisy.

5) Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů

„Účelem tohoto zákona je stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.“ (Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů)

6) Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů

„Tento zákon upravuje řízení o pozemkových úpravách a působnost Státního pozemkového úřadu při tomto řízení. Pro účel tohoto zákona je činnost Státního pozemkového úřadu rozdělena na činnost, kterou provádí ústředí Státního pozemkového

úřadu a na činnost, kterou provádí pobočka krajského pozemkového úřadu“ (Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech)

Dále v tomto zákoně můžeme nalézt informace o provádění pozemkových úprav. Je zde popsána jejich forma, postup řízení, navrhování a provádění pozemkových úprav. Dále jsou tu popsány osoby způsobilé k projektování pozemkových úprav a dále ustanovení přechodná a závěrečná.

7) Zákon č. 352/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

„Účelem tohoto zákona je:

- a) vytváření podmínek pro zajištění schopnosti českého zemědělství zabezpečit základní výživu obyvatel, potravinovou bezpečnost a potřebné nepotravinářské suroviny*
- b) vytváření předpokladů pro podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství, které přispívají k ochraně složek životního prostředí jako půdy, vody a ovzduší a k udržování osídlené a kulturní krajiny*
- c) vytvoření podmínek pro provádění společné zemědělské politiky rozvoje venkova Evropské unie*
- d) vytváření podmínek pro rozvoj rozmanitých hospodářských činností a zvýšení kvality života ve venkovských oblastech „ (Zákon č. 352/1997 Sb., o zemědělství)*

Vybrané prováděcí vyhlášky:

Vyhláška č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 545/2002 Sb., o postupu při provádění pozemkových úprav a náležitostech návrhu pozemkových úprav, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 327/1998 Sb., kterou stanoví charakteristika bonitovaných půdně ekologických jednotek a postup pro jejich vedení a aktualizaci, ve znění vyhlášky č. 546/2002 Sb.

Vyhláška č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška 167/2003 Sb., kterou stanoví vzor ohlášení a potvrzení o zařazení do evidence využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů

Nařízení vlády č. 103/2009 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 479/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor

6. PŘEHLED REGULAČNÍCH NÁSTROJŮ

Historicky prvními a doposud převažujícími nástroji ochrany životního prostředí jsou nástroje regulační. Tyto nástroje v kontextu ochrany zemědělského půdního fondu plní zásadní funkci. Úkolem regulačních nástrojů je přimět subjekt k akci, jejíž realizace povede ke snížení negativního dopadu na životní prostředí. Podle stupně volnosti, který subjektu při tomto působení nástroj ponechává, lze regulační nástroje rozdělit na:

- nástroje normativní
- nástroje ekonomické
- nástroje dobrovolné
- další nástroje dle Státní politiky životního prostředí

6.1. Nástroje normativní

„Patří mezi nástroje environmentální politiky. Tvoří podskupinu ve skupině nástrojů řízení a jsou často označovány jako nástroje přímého řízení na rozdíl od druhé podskupiny, která je označována jako nástroje nepřímého řízení. Direktivní nástroje lze definovat jako takové nástroje environmentální politiky, které neponechávají subjektu při rozhodování o jeho chování žádnou možnost volby. Subjekt je musí akceptovat, jinak by byl za jejich neplnění sankcionován. Jedná se o příkazy, zákazy a nařízení.“
(<http://www.enviweb.cz/eslovník/152>)

Příkaz je formou rozhodnutí ve zkráceném správním řízení. Jeho právní úprava je obsažena v obecném kodexu správního řízení, správním řádu, tak je speciálně řešena v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Příkaz se vydává jen písemně a musí obsahovat náležitosti každého rozhodnutí.

Zákaz je pokyn nedopustit se nějakého jednání. Bývá vyjádřen jako pravidlo, směrnice či právní norma. Zákazy stejně jako příkazy omezují svobodu a autonomii rozhodujícího se a jednajícího člověka.

Nařízení je podzákonným, prováděcím předpisem. V obecném významu slova je nařízení jakýkoliv pokyn, jímž někdo z pozice moci jinému ukládá něco učinit. Nařízení

je v užším smyslu druhem podzákoného právního předpisu. Nařízení může vydávat vláda, ministerstvo nebo jiný správní úřad, obce a kraje k provedení zákona.

Půdou se tyto nástroje zabývají ve dvou opatřeních. Dávají si za úkol připravit návrh zákona na ochranu půdy tak, aby ochrana dvou plošně nejvýznamnějších skupin půd zemědělských a lesních, byla provedena analogickými legislativami a ekonomickými nástroji. Dále zde můžeme nalézt opatření týkající se sledování a vyhodnocování účinnosti zákona ve vztahu k využívání méně kvalitních půd a brownfieldů pro realizaci investičních záměrů.

6.2. Nástroje ekonomické

„Ekonomickými nástroji rozumíme nástroje politiky životního prostředí, jež využívají k dosažení ekologických cílů cenový mechanismus: mohou finančně zatěžovat ekologicky negativní aktivity podnikatelské sféry, anebo naopak zvýhodňovat jejich ekologicky šetrné chování. Ekonomický subjekt má relativní volnost, jak bude na tento nástroj reagovat.“ (MEZŘICKÝ, Václav (ed.). Environmentální politika a udržitelný rozvoj. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-003-8.)

Základními funkcemi ekonomických nástrojů jsou funkce motivační, akumulační, fiskální, kompenzační, informační a internalizační. Ekonomické nástroje můžeme rozdělit na nástroje negativní stimulace (vztahují se na již vzniklé poškození životního prostředí) a pozitivní stimulace (usměrňují činnost ekonomických subjektů, tak aby k poškození životního prostředí nedocházelo). *„Společným jmenovatelem ekonomických nástrojů je, že mají stimulovat subjekty ekonomiky k zachování, obnově a zlepšování kvality životního prostředí. Udržitelný rozvoj respektuje ekonomické, environmentální a sociální cíle rozvojových programů. Mají-li být ekonomické nástroje s těmito cíli kompatibilní, znamená to neusilovat pouze o nákladově efektivní způsob dosažení normativně stanovených ekologických cílů, ale zvažovat současně i míru jejich ekologické účinnosti a ekonomické a sociální dopady.“ (MEZŘICKÝ, Václav (ed.). Environmentální politika a udržitelný rozvoj. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-003-8.)*

Jako příklad ekonomických nástrojů můžeme uvést například poplatky za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, daně, dotace, povinná pojištění a

další. „V oblasti ochrany zemědělské půdy jsou stanoveny odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Plošná ochrana půdy je zajišťována diferencovaně podle produkční schopnosti půd vyjádřené bonitovanými půdně ekologickými jednotkami. Při výpočtu odvodu se přihlíží též k faktorům životního prostředí, které budou odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu negativně ovlivněny. Na druhé straně může být sazba odvodu snížena, je-li půda poškozena spady z průmyslových exhalací, vodní nebo větrnou erozí aj.“ (MEZŘICKÝ, Václav (ed.). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-003-8.)

Opatření týkající se půdy nalezneme i v těchto nástrojích. Týkají se udržení současné výše odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu za hektar půdy a to bez výjimek. Změna je možná pouze při změně úřední ceny zemědělských pozemků.

6.3. Nástroje dobrovolné

„Dobrovolné nástroje jsou nástroje, jejichž působení je založeno na kooperaci subjektu, tj. na jeho dobrovolném aktivním zapojení do akcí nebo programů vedoucích ke snižování negativních vlivů na životní prostředí. Podle charakteru tohoto zapojení lze kooperační nástroje rozdělit na nástroje založené na vzájemných ujednáních a na tzv. dobrovolné přístupy.“ (<http://www.enviweb.cz/eslovník/160>) Dobrovolnost je přitom založena na jednostranném rozhodnutí jednotlivé firmy či nějakého subjektu, které neobsahuje žádný prvek donucení. Nicméně je obecně iniciována veřejnou správou.

6.4. Další nástroje Státní politiky životního prostředí

Informační nástroje

K informačním účelům byl zbudován Jednotný informační systém životního prostředí. Tento informační systém slouží pro podporu výkonu státní správy, efektivní sledování, vyhodnocování a publikování informací o stavu životního prostředí. Na základě práce s informacemi z tohoto informačního systému lze efektivně analyzovat a hodnotit vývoj složek životního prostředí a lépe pochopit jejich vzájemné vazby. Je důležité

podporovat propojení Jednotného informačního systému životního prostředí s evropskými informačními systémy. Tento informační systém slouží k uspokojování širokých informačních požadavků veřejné správy i veřejnosti samotné.

Monitoring a příprava hodnotících zpráv

Účelem těchto nástrojů je sběr informací, pravidelné předávání požadovaných informací a zpráv a jejich výměna a také pravidelné vyhodnocování. Je to potřeba hlavně pro zapojení do mezinárodních struktur a také do Evropské unie. Opatřením ohledně půdy je komplexní sledování změn krajiny a dále sledování a vyhodnocování stavu brownfieldů.

Programové nástroje

Neboli nástroje strategického plánování slouží k navrhnutí nebo zlepšení ostatních typů nástrojů, dále sem patří zejména strategie, politiky, programy a plány, koncepce. Důležitou a nezbytnou částí je provázanost navrhovaných cílů. Jako příklad můžeme uvést samotnou SPŽP ČR neboli Státní politiku životního prostředí České republiky. Opatřením týkajícím se půdy u těchto nástrojů je aktualizace Národní strategie regenerace brownfieldů.

Institucionální nástroje

Slouží ke kontrole trhu v oblasti fungování institucí veřejné správy. Tyto nástroje mají být efektivní, koordinované a kontrolovatelné i veřejností. Není zde žádný prostor pro korupci.

Výzkum a vývoj

Má vést ke snižování negativních vlivů lidských aktivit na životní prostředí, zajišťovat nápravu a odstraňování vzniklých škod i monitorování změn kvality životního prostředí.

Environmentální osvěta

Je to preventivní nástroj v životním prostředí, který směřuje k omezování budoucích škod způsobených nedostatečnými znalostmi. Předpokladem pro zvyšování konkurence schopnosti České republiky je rozvoj environmentálních znalostí. Důležité to bude v budoucnosti pro pružnou reakci na zavádění environmentálně šetrných technologií. Důležitým předpokladem pro šetrný přístup veřejnosti ke svému okolí a životnímu prostředí je kvalitní způsob poskytování informací a poradenství.

6.5. Efektivita a motivační účinek popsaných nástrojů

Nástroje direktivní dle mého dostatečně nemotivují člověka k ochraně půd a zamýšlení se nad odnětím a využitím půdy. Jelikož vám stát něco nařizuje a neoponechává žádnou možnost osobní volby. Nástroje kooperační zase závisí na dobrovolnosti, což moc lidí nepřesvědčí a nedonutí se zapojit. Za nejefektivnější nástroje rozhodně považuji nástroje ekonomické. Poplatky za vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu jsou velice diskutovaným tématem a jsou poměrně často měněny.

V roce 2011 byly poplatky za vyjmutí půdy zvýšeny a vznesla se velká vlna kritiky. Zpoplatnění vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu na stavebních parcelách určených pro výstavbu rodinných domů územním plánem, bylo novinkou. Poplatek za vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu by se měl pohybovat v násobku 100, čili v rozmezí 70,- až 1485,- za m² zastavěné plochy. Při výpočtu poplatků je nutné započítat celkovou zastavěnou plochu včetně například garáže, příjezdové komunikace, teras, bazénů, atd. Tyto výměry mohou navýšit celkovou výměru až o další desítky až stovky metrů. Celkově jde o zvýšení nákladů na výstavbu o několik desítek až stovek tisíc korun. Dalším poměrně velkým problémem při určování poplatků je to, že ji určuje hlavně její bonita neboli bonitovaná půdně ekologická jednotka. Problém se nachází v tom, že komplexní mapování půd, které určuje bonitu, bylo ukončeno v roce 1978 a od té doby nebylo nijak aktualizováno, takže spousta poplatků za odnětí může být vypočítaná z nesprávných informací.

V roce 2015 byla přijata další novela zákona o zemědělském půdním fondu. Cílem novely zákona bylo omezit a regulovat výstavbu na tzv. „greenfields“ a místo toho směřovat výstavbu do zastavěných ploch obcí, proto se v zákoně nachází výjimka, která stanovuje, že v prolukách v zastavěném území obcí do velikosti půl hektaru se

žádný odvod za vynětí ze zemědělského půdního fondu neplatí. Dalším cílem bylo srovnat cenu za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu s okolními členskými státy Evropské unie. Nově platí, že nejkvalitnější půdu v první a druhé třídě ochrany lze odejmout z fondu jen tehdy, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad veřejným zájmem její ochrany.

Při každé novelizaci zákona o ochraně zemědělského půdního fondu se sejdou dva různé názory na pojetí této novely. Najde se zde názor, který chce a podporuje hlavně ochranu a zachování půdního fondu a na druhé straně najdeme názor na řekněme co největší využití půdy. S tímhle přicházejí na řadu problémy zástavby „greenfields“ průmyslovými zónami a satelitními městečky. Developerským firmám se rozhodně více vyplatí stavět na velké otevřené ploše než uvnitř zastavěné plochy. V poslední době se rozmáhá ve velkém stěhování obyvatelů České republiky do vesnic a můžeme tak nalézt na okrajích nově postavené domy, a pokud se půjdeme projít do centra, tak uvidíme staré chátrající domy, které nikdo neopravuje. Dalším problémem této výstavby na okrajích vesnic a měst je nerespektování základních podmínek úspěšného začlenění do krajiny i do rázu původní zástavby. Bylo by vhodné nastavit podmínky takového zastavování za pomoci územního či regulačního plánu. Velice podobné je to i u průmyslových zón, nabízejí přísun finančních prostředků pro obce či města, na jejichž území je průmyslová zóna vybudována. Dále nabízejí velké množství volných pracovních pozic pro obyvatele, ale nemůžeme vynechat dopad na krajinu jako takovou. Hlavním problémem je zástavba velkých ploch, a to opět na úkor kvalitní zemědělské půdy, dále zvýšený provoz dopravy i nadměrný hluk, což životnímu prostředí také moc nepomáhá. Pokud se na to podíváme komplexněji, dochází k poškození vzhledu krajiny a i k poškození složek životního prostředí. Najít kompromis mezi vybudováním průmyslových zón a ponechání úrodné půdy není vůbec jednoduché a zdá se to dokonce nemožné.

„V posledních letech činí roční úbytky zemědělské půdy podle údajů ČÚZK cca 5 000 ha/rok, 14 ha denně. Zvýšením účinnosti legislativních a ekonomických nástrojů ochrany zemědělského půdního fondu a využívání pozemků „brownfields“ je potřeba usilovat o snižování úbytků zemědělské lesní půdy a zmenšování plošných zásahů do horninového prostředí.“ (SPŽP 2012-2020)

U naprosté většiny nástrojů by měla přebírat hlavní roli funkce motivační. Cílem je změna v chování subjektu, vůči němuž působí. Tato změna by měla proběhnout dobrovolně, na základě samostatného rozhodnutí subjektu. Plnění této funkce lze

dosáhnout jen tehdy, je-li ekologicky příznivé chování ekonomicky výhodné pro daný subjekt. Z hlediska motivace považuji za nejlepší možnost dotací. Ty by měli být udělovány za splnění určitých podmínek a hlavní funkcí by měla být ochrana zemědělského půdního fondu.

Ještě bych chtěla poukázat na jeden možný problém, který vidím v přerozdělení odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. 55 % je příjmem státního rozpočtu, 15 % je příjmem rozpočtu Státního fondu Životního prostředí České republiky a 30 % je příjmem rozpočtu obce. V zákoně je napsáno, že odvody do rozpočtu obce mohou být použity jen na zlepšení životního prostředí v obci a pro ochranu a obnovu přírody a krajiny. Ovšem kdo zajistí a zkontroluje, že to tak opravdu bude. O využití těchto peněz rozhoduje orgán obce a co když obec ustoupí rozumnému schvalování odnětí půdy na úkor větších výnosů pro obec.

Zefektivnění odnámání půdy ze zemědělského půdního fondu by mělo záviset na lepším rozdělení poplatků za odnětí. Při odnětí půdy z brownfields by měla být nějaká podpora ze strany státu. Ať už menší poplatek, nebo nějaká dotace či platební úleva. Ono samotné zrekultivování brownfields je rozhodně finančně náročnější, zvláště pokud jsou zasaženy nějakou ekologickou zátěží, proto by měly být poplatky nastaveny tak, aby investorům vyšlo lépe rekultivovat právě tyto plochy a ne zastavovat úrodné plochy. Proto by měl být nastaven vyšší odvod za odnětí plochy z greenfields. Ještě bych rozdělila poplatky za odnětí půdy podle druhu plánovaného záměru. Buď podle rozlohy odnámání plochy, nebo podle druhu stavby, která bude na ploše stát. Menší poplatek za rodinný dům a vyšší například za průmyslovou halu.

Neustálé měnění podmínek pro odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a stálá novelizace zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu moc nepomáhá. Měla by se sjednotit rozumná legislativa, co se týče odnětí a výše poplatků za odnětí. Je potřeba státem vytvořit priority při odnětí. Vyřešit jestli budeme půdu chránit a snažit se o její co nejlepší kvalitu a zemědělské využívání, nebo dáme přednost zastavěnému území, ale přisunu peněz do státní pokladny.

6.6. Příklady použití regulačních nástrojů při odnětí půdy

V katastrálním území města Šlapanice se nachází několik problémů odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. V katastrálním území se nachází cca 70 % orné půdy

z toho většina je v I. a II. třídě ochrany i přes to je zde spousta případů odnětí velkých ploch ze zemědělského půdního fondu. Zde je pár příkladů:

Brněnská pole

Brněnská pole jsou rozsáhlá výstavba panelových domů, dětské hřiště, mateřská školka a sportovní areál. Vše je budováno na okraji města, kde dřív byla zemědělsky využívaná plocha. Půda zde byla velice kvalitní a velmi úrodná. Jelikož se jedná o velkou odnímanou plochu, tak žádost o odnětí schvalovalo Ministerstvo životního prostředí. V zákoně o ochraně zemědělského půdního fondu je psáno, že půda I. a II. třídy ochrany může být odňata pouze v případě, kdy zájem výrazně převažuje nad veřejným zájmem její ochrany. Můžeme se pouze domnívat, jaký zájem převažoval zde.

Plánovaná výstavba obchodního domu

Součástí Brněnských polí má být i výstavba obchodního domu, tato výstavba se plánuje už nejméně 10 let. Vystřídalo se zde mnoho plánovaných investorů jako obchodní řetězce Tesco, Lidl i Billa. Poslední investor si žádal prvně vyřešit dopravní situaci k zamýšlenému obchodu a město tuto žádost vyřešilo. V roce 2012 při opravě kanalizace a rozšíření stávající silnice na ulici Brněnská byl vybudován odbočovací pruh k právě zamýšlenému obchodu. Nyní je rok 2016 a stále je zde odbočovací pruh, který končí na zatravněné ploše. Žádný obchodní řetězec zde zatím nestaví a ani se o žádné stavbě nemluví. Takže došlo zbytečně k vyasfaltování a záboru půdy.

Plánovaná výstavba obchvatu města

O plánovaném obchvatu města se mluví už velmi dlouho. Na jednu stranu je pravda, že dopravní situace ve městě a hlavně napojení na Brno je velmi nedostačující, a výstavba obchvatu by mohla na jednu stranu pomoci, ale je tu druhá strana mince. Tou je koridor, kterým by měl obchvat vést. Nejen že bude na zemědělských pozemcích, ale zabere i jedno z mála míst kam si můžou občané města zajít na procházku. Město je už tak velmi znehodnocené blízkostí letiště, vznikající průmyslovou zónou a koridorem železniční trati, podél které by měl obchvat vést.

Průmyslová zóna Šlapanice

Průmyslová zóna je ve Šlapanicích nejvíce diskutovaným tématem. Ekonomicky by to byl přínos jak pro město Šlapanice, tak i pro město Brno a stát obecně.

Průmyslová zóna by zajistila dostatek pracovních pozic pro obyvatele přilehlých obcí. Ale je tu problém s velkým záborem půdy, estetickým znehodnocením krajiny a ohrožení dalších složek životního prostředí například vyšší intenzitou hluku, emisemi, atd.

Občané zde průmyslovou zónu nechtějí a nynější zastupitelstvo také ne, proto vystoupilo ze sdružení průmyslové zóny Šlapanice. Investor CTP se však nevzdává a doufá, že za další zvolené zastupitelstvo změní názor a k nynějším 8 halám vybudovaným v blízkosti letiště Tuřany brzy přibudou i další průmyslové objekty.

Areál bývalých papíren (dnes areál ICEC)

Obrázek 3 - areál ICEC (Čisté Šlapanice © 2014)

I Šlapanice mají svůj brownfields je jím areál bývalých papíren. Počátek historie areálu byl cukrovar, který produkoval surový cukr. Po skočení výroby cukru a opuštění areálu se koncem 30. let se zde zřídila výroba střešních lepenek, podlahových krytin a destilace dehtu. Do období 2. světové války se traduje vznik ekologické zátěže.

Poté byl podnik zařazen do komplexu Ostravských chemických závodů a později začleněn do národního podniku Dehtochema, ta vybuodovala zařízení pro destilaci dehtu. Kvůli velmi silným dopadům na životním prostředí byla destilace dehtu ukončena v roce 1962. V roce 1965 se areál stal součástí Brněnských papíren a počátkem 90. let mění podnik název na Šlapanické papírny a.s. Poté byl areál různě

pronajímán nebo opuštěn. V současné době se areál pronajímá a je kladen důraz na postupné opravy a rekonstrukce budov a infrastruktury areálu.

Největším problémem tehdejší technologie byla tzv. fenolová voda, která byla skladována v nedokonale izolovaných podzemních jímkách a následně byla přečerpávána do tzv. fenolového rybníka. Součástí výtoku rybníka byl i filtr, který neměl dobrou účinnost. V letech 1962-1964 byl rybník zavezen různým materiálem. V současné době je prostor částečně pokryt panelovou plochou a z velké části zastavěn výrobními halami. V areálu probíhají sanační práce, proběhla první etapa a probíhá etapa II. Neustále jsou odebírány vzorky a jsou posílány na rozbory.

Hlavním problémem jsou podzemní vody, které jsou stále znečištěny a nejsou povoleny pro využívání ani v blízkém okolí areálu. Po ukončení asanace areálu by měl být prostor využíván jako plocha pro bydlení nebo by zde měl být vybudován park či jiné zařízení pro občany města. Plocha je vhodná, protože se nachází v centru města. Plochy pro bydlení se zde, ale zatím nedoporučují.

7. ODNĚTÍ PŮDY ZE ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU

K odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu pro nezemědělské účely je třeba souhlasu orgánu ochrany zemědělského půdního fondu. Každá právnická a fyzická osoba si musí podat žádost o vynětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Souhlasu orgánu státní správy není třeba při vyjmutí v zastavěném území pro stavbu o výměře do 25 m², pro stavbu pro bydlení nebo stavbu umístěnou v proluce do 0,5 ha. Pro umístění signálů, stabilizačních kamenů a jiných značek pro geodetické účely, vstupních šachet podzemního vedení a stožárů nadzemních vedení, mobilních sítí, pokud v jednotlivých případech nejde o plochu větší než 30 m². Přečerpávacích stanic, vrtů, studní a stanic nadzemního nebo podzemního vedení a větrných jam, pokud v jednotlivých případech najde o plochu větší než 55 m², nebo záměrů na nezastavěné části zastavěného stavebního pozemku. Dále pro obnovu přirozených koryt vodních toků, nebo k nezemědělským účelům po dobu kratší než jeden rok včetně doby potřebné k uvedení zemědělské půdy do původního stavu, je-li termín zahájení nezemědělského využívání zemědělské půdy nejméně 15 dní předem písemně oznámen orgánu ochrany zemědělského půdního fondu.

Podle ustanovení §9 odstavce 1 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu lze odnímat půdu ze zemědělského půdního fondu jen se souhlasem příslušného orgánu ochrany zemědělského půdního fondu. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mohou udělit souhlas k odnětí půdy ve výměře do 1 ha. Krajské úřady udělují souhlas k odnětí půdy o výměře 1 - 10 ha. Pro plochy nad 10 ha uděluje souhlas ministerstvo životního prostředí.

Zemědělská půda může být odníмана buď trvale, nebo dočasně. Trvale se půda odnímá v případě, že je provedena nevratná změna znemožňující další zemědělské využití např.: umístění stavby pevně spojené s pozemkem, umístění důlního či těžebního díla, nebo provedení terénní úpravy, která vyžaduje skrývku půdy na dotčených pozemcích. Odnímá se co nejmenší možné množství půdy potřebné k plánované výstavbě. Při odnětí bývá nařízena skrývka kulturní vrstvy ornice, kdy je v rozhodnutí o odnětí napsané jaké množství půdy má být odebráno a kam má být následně uloženo. Ve většině případů je rozhodnuto, že půda má být rozprostřena po zbývající části pozemku, ale může být rozhodnuto i jinak a je určen pozemek, na který má být půda odvezena na vlastní náklady žadatele.

Dočasně se půda odnímá pouze v případech, že po ukončení účelu odnětí bude dotčená plocha navracena do zemědělského půdního fondu. Před ukončením dočasného odnětí a navrácení do zemědělského půdního fondu musí být odňatá plocha rekultivována podle předem schváleného plánu rekultivace, který se přikládá s žádostí o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Odňatá plocha může být navracena do zemědělského půdního fondu nebo rekultivována zalesněním či zřízením vodní plochy.

7.1. Popis procesu odnětí

Proces odnávání probíhá následovně. Žadatel si podá na pověřeném obecním úřadě, v jehož správním obvodu se nachází největší část dotčeného území, žádost o odnětí. Příslušný obecní úřad, pokud není kompetentní tuto žádost vyřídit, postoupí žádost se svým stanoviskem příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Obdobně postupuje obecní úřad obce s rozšířenou působností vzhledem ke krajskému úřadu a krajský úřad vzhledem k ministerstvu životního prostředí.

Souhlas orgánu státní správy je vydáván formou závazného stanoviska. Závazné stanovisko je podkladem pro vydání rozhodnutí podle zvláštních předpisů, zejména

stavebního povolení. Po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí vydá pověřený obecní úřad rozhodnutí o výši odvodů.

7.2. Žádost o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

Žádost o souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu musí obsahovat informace o žadateli (investorovy) jako jméno/název podnikatelského subjektu, adresu, datum narození/IC, kontakt, datum a podpis. Dále musí také obsahovat účel zamýšleného odnětí, vyhodnocení předpokládaných důsledků navrhovaného řešení na zemědělský půdní fond a zdůvodnění, proč je navrhované řešení z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu, životního prostředí a ostatních zákonem chráněných veřejných zájmů nejvýhodnější.

Žádost musí obsahovat:

- výpis z listu vlastnictví katastru nemovitostí (vydá katastrální úřad)
- kopie katastrální mapy (vydá katastrální úřad) se zákresem navrhovaného odnětí
- výpis z obchodního rejstříku nebo živnostenský list (právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání)
- vyjádření vlastníků dotčených pozemků (v případě, že žadatel není vlastníkem nemovitosti)
- výpočet odvodů, nejde-li o odnětí, při kterém se odvody nepředepisují
- vyhodnocení důsledků umístění stavby na zemědělský půdní fond dle přílohy č. 5 vyhlášky č. 13/1994 Sb.
- plán rekultivace dle přílohy č. 7 vyhlášky č. 13/1994 Sb. (dočasné odnětí, rekultivace zalesněním či zřízením vodní plochy)
- předběžná bilance skrývky kulturních vrstev půdy a návrh způsobu jejich hospodárného využití
- údaje o odvodnění a závlahách
- údaje o protierozních opatřeních
- stavba mimo zastavěné území obce - navrhnout technicky řešitelné územní alternativy jejího umístění, vyhodnotit důsledky jednotlivých územních alternativ na zemědělský půdní fond (vyhlášky č. 13/1994 Sb., § 6)
- vyjádření obce - na žádosti
- plná moc - v případě zastupování

- orgán ochrany zemědělského půdního fondu může v odůvodněných případech požadovat předložení dalších dokladů potřebných k posouzení žádosti

7.3. Souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu

Shledá-li příslušný orgán státní správy ochrany zemědělského půdního fondu, že půda může být odňata, vydá do 30 dnů od přijetí žádosti souhlasné stanovisko. V opačném případě žadateli sdělí, že s odnětím nesouhlasí.

V souhlasu přesně vymezí, kterých pozemků nebo jejich částí se souhlas týká. Dále jsou v souhlasu stanoveny podmínky nezbytné k zajištění ochrany zemědělského půdního fondu. Tyto podmínky stanovují většinou vyznačení a nepřekročení hranic dotčeného území, dále skrývku vrchní (úrodné) vrstvy ornice a její uložení buď na přiléhajícím pozemku, nebo její převezení a následné rozložení na určeném pozemku (hradí žadatel). U dočasného odnětí je zde schválený plán rekultivace a stanovena povinnost po ukončení účelu odnětí provést rekultivaci odnímaného pozemku. Do podmínek se uvádí i informace v jaké výši budou předepsány finanční odvody za odnětí. Tato částka je orientační a bude upřesněna v rozhodnutí o odvodech. Také se zde schválí plán rekultivace, pokud je navržen.

Platnost souhlasu je zákonem stanovena tak, že vzniká až právní mocí rozhodnutí vydaných podle zvláštních předpisů. Bez souhlasu s odnětím nelze vydat územní rozhodnutí o umístění stavby podle stavebního zákona. Je-li přesto vydáno, stane se součástí souhlasu s odnětím a nabude platnosti spolu se souhlasem s odnětím. Souhlas s odnětím pozbývá platnosti uplynutím 3 let ode dne jeho oznámení žadateli. Byl-li souhlas vydán formou rozhodnutí, pozbývá platnosti, nebyla-li realizace záměru zahájena do 3 let ode dne nabytí jeho právní moci.

7.4. Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

Každá osoba, které byl vydán souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu, je povinna zaplatit odvod za odňatou půdu ve výši, kterou stanovuje orgán ochrany zemědělského půdního fondu. Odvody se nepředepisují v případech uvedených v zákoně č. 334/1992 Sb. § 11a. Jsou to například stavby drah nebo komunikací ve vlastnictví státu, stavby čistíren odpadních vod, stavby a zařízení protierozní ochrany, stavby ve veřejném zájmu, jejichž hlavním účelem je ochrana před povodněmi, ...

Výše odvodů:

Zpracovatel výpočtu odvodů postupuje takto:

Zjistí zařazení pozemku do bonitovaných půdně ekologických jednotek a jeho základní cenu podle oceňované vyhlášky. Zjistí, bude-li odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu negativně ovlivněn některý z faktorů životního prostředí a podle toho zjistí ekologickou váhu vlivu. Základní cenu zemědělské půdy dotčené jejím vyjmutím vynásobíme ekologickou vahou ovlivnění příslušného faktoru životního prostředí.

Skupina faktorů	Charakteristika faktorů životního prostředí negativně ovlivněného odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu	Ekologická váha vlivu
A	Národní parky - I. zóna, národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památky	20
	Národní parky - II. zóna, chráněné krajinné oblasti - I. zóna, přírodní rezervace nebo přírodní památky	15
	Národní parky - III. zóna, chráněné krajinné oblasti - II. zóna nebo územní systémy ekologické stability	10
	Ochranná pásma národních parků, chráněné krajinné oblasti - III. zóna nebo významné krajinné prvky	5
B	Chráněné oblasti přirozené akumulace podzemních a povrchových vod, ochranná pásma vodních zdrojů II. stupně, ochranná pásma I. stupně přírodních léčivých zdrojů nebo ochranná pásma I. stupně zdrojů přírodních minerálních vod	10
C	Území mimo plochy určené platným územním plánem nebo platným regulačním plánem k zástavbě nebo pro jiné urbanistické funkce	5
D	Chráněná ložisková území	5

Tabulka 1 - faktory životního prostředí, které budou negativně ovlivněny odnětím půdy ze ZPF a ekologické váhy těchto vlivů

Tak jsme stanovili základní cenu, kterou je ještě třeba vynásobením příslušnou třídou ochrany.

Třída ochrany	koeficient
I. třída	9
II. třída	6
III. třída	4
IV. třída	3

V. třída	3
----------	---

Tabulka 2 - koeficienty třídy ochrany

Odvody za trvale odňatou zemědělskou půdu se platí jednorázově, odvody za dočasně odňatou zemědělskou půdu se platí každoročně až do doby ukončení rekultivace podle schváleného plánu nebo do zániku povinnosti rekultivace. Ukončení rekultivace potvrdí na místě orgán ochrany zemědělského půdního fondu. Splatnost odvodu placeného jednorázově je 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o odvodu. Jde-li o odvody placené každoročně, tak musí být zaplacené do konce kalendářního roku. Nebyl-li odvod zaplacen včas a v plné výši, vzniká povinnost platit úrok. Odvod se neplatí, pokud výše u trvalého odnětí nepřesáhne 100 Kč a u dočasného odnětí částku 50 Kč.

Část odvodů ve výši 55 % je příjmem státního rozpočtu, 15 % je příjmem rozpočtu Státního fondu životního prostředí České republiky a 30 % je příjmem rozpočtu obce, na jejímž území se odňatá zemědělská půda nachází. Odvody, které jsou příjmem rozpočtu obce, mohou být použity jen pro zlepšení životního prostředí v obci a pro ochranu a obnovu přírody a krajiny. Je-li odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu dotčena zemědělská půda na území více obcí, část připadající do rozpočtu obce se mezi obce rozdělí poměrně podle plochy odňaté zemědělské půdy.

8. ODNĚTÍ PŮDY ZE ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU V PRAXI

Tato kapitola seznamuje s problematikou odnětí a využití hlavně ekonomických nástrojů v praxi. Jedná se o plánované odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu za účelem výstavby rodinného domu. Odnětí bude prezentováno na budoucí výstavbě rodinného domu v katastrálním území obce Hostěnice. Příklad bude popsán dle současné legislativy dle zákona č. 334/1992 Sb. Výpočet odvodů bude popsán dle současné legislativy a dle zákona před jeho novelizací v roce 2015.

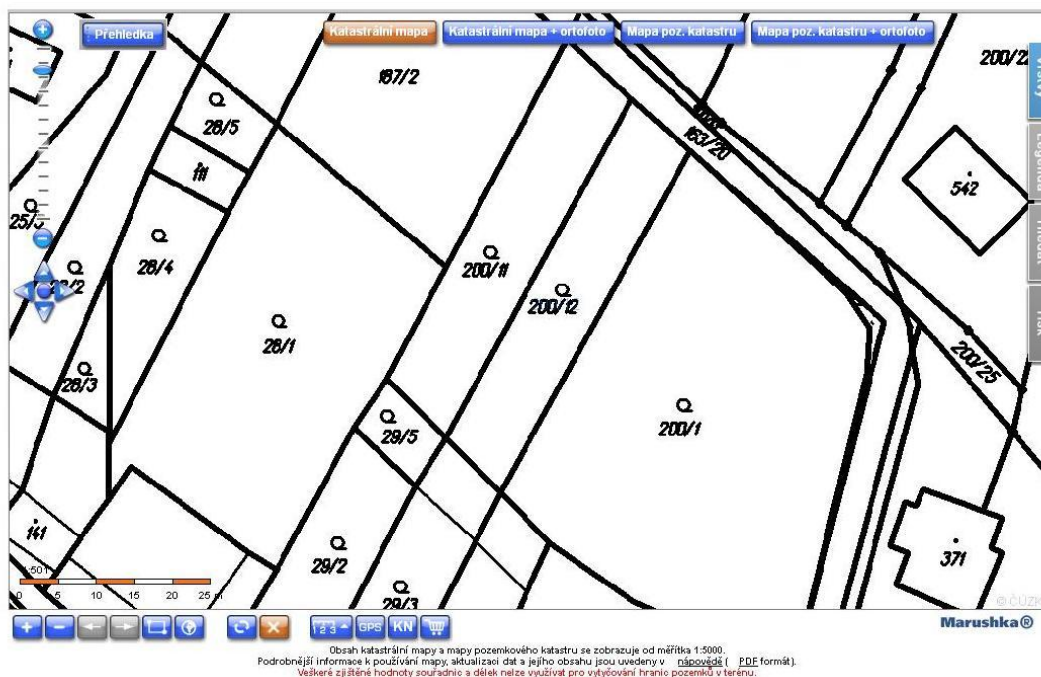
8.1. Charakteristika území

Příklad odnětí ze zemědělského půdního fondu se nachází na území Jihomoravského kraje, v okrese Brno-venkov. Plánovaná výstavba rodinného domu se nachází v katastrálním území obce Hostěnice. Obec se nachází asi 18 km severovýchodně od města Brna, obec se rozprostírá na ploše necelých 2000 ha. V obci žije 663 obyvatel. Díky své atraktivní poloze blízko města Brna a klidnému prostředí se obec velmi rychle rozrůstá. Do budoucna lze na základě územního plánu počítat s ještě razantnější výstavbou na území obce.

8.2. Odnětí ze zemědělského půdního fondu

Příklad odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu bude demonstrován na odnětí půdy při plánované výstavbě rodinného domu na parcele č. 200/12 (výměra 501 m²). Rodinný dům by měl stát na parcele, která je v majetku investora. Parcela se nachází v zastavěném území obce a v územním plánu je označena jako zastavitelná plocha. V katastru nemovitostí je daná parcela označena jako zahrada a způsob ochrany je označen jako zemědělský půdní fond. Rodinný dům je projektován jako dvoupodlažní s valbovou střechou, nebude podsklepený. V budoucnu bude doplněn o přístřešek na auto a příjezdovou komunikaci, ale nyní budeme počítat s odnímanou výměrou pouze za plochu rodinného domu (výměra 66,9 m²).

Obrázek 4 - Pozice zájmové parcely na mapě (ČÚZK, © 2004-2016)

Obrázek 5 - ortofoto mapa s vymezením zájmové parcely (TopGis, Seznam.cz © 2016)

Stavebnímu úřadu Pozořice bude podáno ohlášení stavby, protože plánovaná výstavba nepřesáhne 150 m². K záměru výstavby rodinného domu se příslušný úřad vyjádří a odkáže na §5, odstavce 3 zákona č. 334/1992 Sb., dle něj musí být podána žádost o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. V každém případě je nutné zažádat o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu na pověřeném obecním úřadě s rozšířenou působností a tím je Městský úřad Šlapanice odbor životního prostředí. Příslušnému úřadu bude doručena žádost o odnětí půdy ze zemědělské půdního fondu i se všemi požadovanými přílohami a úřad bude mít státem nařízenou dobu na vyjádření se k plánovanému záměru. Nakonec úřad rozhodne formou závazného stanoviska a to buď souhlasného, nebo nesouhlasného.

Pokud bude stanovisko souhlasné, bude jeho součástí i schválení bilance skrývky ornice. Bude určeno jaký objem půdy má být odstraněn a následně rozprostřen na jiném místě. Předpokládá se, že bude určeno, aby skrývka úrodné části ornice byla použita na vegetační úpravy na ostatních částech daného pozemku. Součástí stanoviska bude i vypočtená výše odvodů a datum jejich splatnosti.

8.3. Výpočet odvodů dle novely zákona č. 334/1992 Sb,

Dle novely zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, která vyšla v platnost 1. 4. 2015, se počítají odvody za odnětí požadované plochy pro výstavbu rodinného domu následovně. Na rozdíl od předchozí platnosti výše zmíněného zákona nejsou stavby v intravilánu obce od poplatků osvobozeny. Při výpočtu poplatků se vychází z BPEJ (bonitované půdně ekologické jednotky) daného pozemku. Pokud se na pozemku nachází více BPEJ, musí se spočítat odvod pro každou část. V tomto případě se daný pozemek nachází v BPEJ 5.37.16. Kde můžeme zjistit, že spadá do 5. třídy ochrany zemědělského půdního fondu a průměrná cena za m² je 1,64 Kč za m².

Postup výpočtů odvodů dle zákona je následovný:

1. zjistíme zařazení do BPEJ a jeho základní cenu podle oceňovací vyhlášky - BPEJ 5.37.16, cena 1,64 Kč/m²
2. zjistíme, jestli je negativně ovlivněn některý z faktorů životního prostředí a v návaznosti určíme odpovídající ekologickou váhu tohoto ovlivnění - v našem případě není nijak ovlivněn žádný z faktorů životního prostředí
3. základní cenu vynásobíme ekologickou váhou ovlivněného příslušného faktoru životního prostředí
4. Prozatímní vypočítanou cenu vynásobíme koeficientem třídy ochrany. Ten je v našem případě 3. Výsledná cena za m² pro náš pozemek je $1,64 \cdot 3 = 4,92$ Kč/m²

Pro vypočítání konečné částky za odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu stačí vynásobit výměru odnímané plochy v našem případě 66,90 m² a cenu za spočtený m². V tomto případě 4,92 Kč/m². Celkově nám vyjde cena 329,15 Kč/m². Tato částka mi nepřijde vůbec vysoká a určitě investora od plánované výstavby neodradí.

Ještě se podíváme, jak se poplatek za odnětí půdy rozdělí mezi jednotlivé složky státní správy.

55 % = 181,03 Kč - Státní rozpočet

15 % = 49,38 Kč - Státní fond životního prostředí České republiky

30 % = 98,75 Kč - obec

8.4. Výpočet odvodů před novelizací zákona č. 334/1992 Sb.

Výpočet by byl velmi podobný. Jediná změna by nastala při použití koeficientu pro snížení, který v současné novelizaci zákony už nenajdeme.

snížení	koeficient snížení
spady z průmyslových exhalací	0,8
úniky pevných nebo tekutých toxických látek	0,4
ropnými látkami	0,7
vodní nebo větrnou erozí	0,6
Zemědělská půda nalézající se v současně zastavěném území sídelních útvarů (obcí)	0,2
Zemědělská půda v ekonomicky zaostávajících územích a v pohraničních územích vymezených usnesením vlády České republiky č. 11 ze dne 8.1.1992	0,5

Tabulka 3- koeficient snížení

Výpočet by byl následovný:

1. zjistíme zařazení do BPEJ a jeho základní cenu podle oceňovací vyhlášky - BPEJ 5.37.16, cena 1,64 Kč/m²
2. zjistíme, jestli je negativně ovlivněn některý z faktorů životního prostředí a v návaznosti určíme odpovídající ekologickou váhu tohoto ovlivnění - v našem případě není nijak ovlivněn žádný z faktorů životního prostředí
3. základní cenu vynásobíme ekologickou váhou ovlivněného příslušného faktoru životního prostředí
4. Prozatímní vypočítanou cenu vynásobíme koeficientem třídy ochrany. Ten je v našem případě 3.
5. Prozatímní vypočítanou cenu vynásobíme koeficientem snížením (viz. tabulka 3). Jelikož se pozemek nachází v zastavěné části obce. Výsledná cena za m² pro náš pozemek je $1,64 \cdot 3 \cdot 0,2 = 0,984 \text{ Kč/m}^2$

Pro vypočítání konečné částky za odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu stačí vynásobit výměru odnímané plochy v našem případě 66,90 m² a cenu za spočtený m². V tomto případě 0,984 Kč/m². Celkově nám vyjde cena 65,83 Kč/m². S porovnáním s předchozím výsledkem je tu poměrně velký rozdíl. Vidíme, že

koeficient snížení udělá s výslednou cenou hodně, můžeme se jen domnívat, proč byl zrušen.

8.5. Vyhodnocení

Oba příklady se liší ve výši konečného odvodu. V případě porovnání legislativy před a po novelizaci zákona č. 334/1992 Sb. je patrné, že legislativa na sebe navazuje, ale poměrně se liší. Dřívější legislativa byla zaměřena na udržení zemědělství v krajině a soustřeďovala se na budování zástavby už v zastavěném území. Novelizace zákona se zaměřuje na ochranu zemědělského půdního fondu vyměřením poplatků za odnětí skoro v každém případě. Podle mě je to krok dobrým směrem, ale je potřeba jej ještě dopracovat.

Co se týče odnímané plochy, existují dvě možnosti. Odnímat pozemek jako celek, což usnadní majitelům a investorům na daném pozemku další výstavbu. Ovšem z pohledu ochrany zemědělského půdního fondu to není dobrá volba, protože se zbytečně zabírá velká plocha, která by mohla být využita i k jiným účelům. Odnímat pouze potřebnou plochu se zdá jako dobrý nápad, ale pokud si investor rozmyslí stavbu ještě nějaké například doplňkové stavby, musí opět podat žádost o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a musí čekat, jak se příslušný úřad vyjádří.

9. DISKUSE

Z provedeného rozboru příslušných zákonů a dostupné literatury je zřejmá snaha o ochranu půdy a její funkce. Půda se dotýká mnoha složek životního prostředí a ochranná opatření je možno najít v různých zákonech. Nejhlavnějším z nich je zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. V tomto zákoně můžeme najít i přesný popis postupu při odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a výjimky, při kterých se nemusí příslušný orgán ochrany žádat o vyjmutí půdy.

Z provedeného rozboru regulačních nástrojů, tak jak je uvádí Státní politika životního prostředí 2012-2020 už ta ochrana půdy není tak patrná. Samozřejmě stát se snaží půdu chránit, ale na druhou stranu jsou stále větší plochy zemědělské půdy odnímány pro výstavbu ať už rodinných domů nebo výrobních hal. Neustálá novelizace zákona č. 334/1992 Sb., také nepomáhá. Zákon a poplatky za odnětí

půdy ze zemědělského půdního fondu by se měly ustálit na jedné hodnotě a ne být neustále zvyšovány a následně snižovány. Ceny za odnětí půdy jsou stále nižší, než je tržní cena stavebních pozemků. Rozdělení poplatků podle druhu či způsobu odnětí by mohlo situaci zastavování úrodné půdy omezit na únosnou míru. Nyní jsou odnímané plochy ohromné a situace se nelepší. V okolních sousedních státech neubývá půda, tak rychle jako v České republice.

Dalším problémem, je dozor a udělování sankcí za poškozování půdy. Kontrola funguje pouze na úrovni orgánů státní správy ochrany zemědělského půdního fondu, což je chyba. Například Česká inspekce životního prostředí by mohla mít udělené kompetence k ochraně zemědělského půdního fondu. Alespoň by se zamezilo nelegálním záborům zemědělské půdy pro jiné účely a prospěla by i kontrola nakládání s poplatky za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu.

10. ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce na téma „Zhodnocení efektivity regulačních nástrojů upravujících odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu“ bylo seznámení s efektivitou regulačních nástrojů používanými v problematice odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu. Dílčí část práce byla věnována pojmům s půdou spjatých a část práce byla věnována i problematice degradace půdy, zejména zastavování půdy a další část byla věnována legislativou, které se půda a zemědělský půdní fond dotýká.

Hlavní kapitola rozebírala jednotlivé regulační nástroje, tak jak jsou uvedené ve Státní politice životního prostředí 2012-2020 a popisovala jejich efektivitu a motivační funkci. Vyhodnocovala jednotlivé skupiny regulačních nástrojů a popisovala, které z nich jsou neúčinnější a nejvýhodnější pro investory, a které naopak investory nemotivují k ochraně a k rozumnému hospodaření s půdou.

Další částí této práce byl popis procesu odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, tak je popsán v zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Součástí byl i výpočet odvodů za odnětí půdy.

Práce poukazuje na fakt, že je potřeba půdu chránit a je třeba si dobře rozmyslet, kam současná legislativa směřuje a kam směřovat bude. Zda budeme půdu chránit a omezíme její zastavování nebo dáme přednost poplatkům za odnětí půdy a budeme dovolovat zábor stále větších ploch zemědělské půdy.

Závěrem této závěrečné práce byla ukázka odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu v praxi a výpočet odvodů dle současné a předchozí legislativy. Toto porovnání nám ukázalo značné rozdíly v legislativě, hlavně co se týče výpočtu výše odvodů za odnětí a jejich placení vůbec.

LITERATURA

Tištěné zdroje

FALTUS, M. *Porovnání právní ochrany půdy pozemků určených k plnění funkcí lesa a pozemků zemědělského půdního fondu a povinností z těchto právních předpisů vyplývajících (se zaměřením na podrobnosti týkající se záboru pozemků)*. Diplomová práce. Brno: MZLU v Brně, 2009. 53 s.

HAUPTMAN, Ivo, Zdeněk KUKAL, Karel POŠMOURNÝ a Ivan BIČÍK. *Půda v České republice*. Praha: Pro Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství vydal Consult, 2009. ISBN 978-80-903482-4-0.

JANDÁK, Jiří, Eduard POKORNÝ a Alois PRAX. *Půdoznalství*. Vyd. 3., přeprac. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2010. ISBN 978-80-7375-445-7.

MEŽŘICKÝ, Václav (ed.). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-003-8.

PRAX, Alois a Eduard POKORNÝ. *Klasifikace a ochrana půd*. Vyd. 2. přeprac. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2004. ISBN 80-7157-746-4.

Půda v 21. století: hodnocení a oceňování zemědělského půdního fondu v podmínkách užití a ochrany přírodních zdrojů : sborník příspěvků ze semináře s mezinárodní účastí 1.-2.11. 2011 = Land in 21st century : evaluation and appraisal of agricultural land in the context of natural resource conservation : collection of papers of international seminar [CD-ROM]. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2011.

Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020

VOPRAVIL, Jan. *Půda a její hodnocení v ČR*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2011. ISBN 978-80-87361-08-5.

VOPRAVIL, Jan. *Půda a její hodnocení v ČR*. 2. vyd. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2010. ISBN 978-80-87361-05-4.

Legislativní předpisy

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

Zákon č. 41/2015 Sb., o ochraně ZPF (novela)

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Internetové zdroje

CUZK. *Nahlížení do katastru nemovitostí: Vyhledat parcelu* [online]. Český úřad zeměměřický a katastrální, © 2004-2016 [cit. 2016-03-20]. Dostupné na:

<http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/VyberParcelu.aspx>

Vítejte na Zemi...*Zábory půdy* [online]. Vítejte na Zemi © 2013 [cit. 2016-01-10].

Dostupné na: <http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=uvod&site=puda>

EnwiWeb *Výkladový slovník environmentálních výrazů* [online]. EnwiWeb © 2003-2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné na: <http://www.enviweb.cz/eslovník>

Fórum ochrany přírody *Ekonomické nástroje ochrany přírody a krajiny v České republice výrazů* [online]. Fórum ochrany přírody © [cit. 2016-01-10]. Dostupné na:

<http://www.forumochranyprirody.cz/ekonomicke-nastroje-ochrany-prirody-krajiny-v-ceske-republice>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - vodní eroze (Wikimedia common, © 2013)

Obrázek 2 - Satelitní městečko (Aktuálně.cz, © 2016)

Obrázek 3 - areál ICEC (Čisté Šlapanice, © 2014)

Obrázek 4 - Pozice zájmové parcely na mapě (ČUZK, © 2004-2016)

Obrázek 5 - ortofoto mapa parcely s vymezením zájmové parcely (TopGis, Seznam.cz, © 2016)

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - faktory životního prostředí, které budou negativně ovlivněny odnětím půdy ze ZPF a ekologické váhy těchto vlivů

Tabulka 2 - koeficient třídy ochrany

Tabulka 3 - koeficient snížení

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Žádost o odnětí půdy ze Zemědělského půdního fondu

Příloha 2 - Plán rodinného domu

Příloha 1 - Žádost o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

Městský úřad Šlapanice
odbor životního prostředí
pracoviště Opuštěná 9/2
656 70 Brno

Žádost o odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu

Žádáme o vydání souhlasu (příp. vyjádření, rozhodnutí o stanovení výše odvodů) k odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu podle ust. § 9 odst. 8 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona).

Název stavby: .....

Charakter odnětí : **trvalé** x **dočasné**   doba odnětí vč. ukončení rekultivace:.....

Na stavbu bylo/nebylo vydáno územní rozhodnutí, stavební povolení, kolaudační rozhodnutí:

.....

Katastrální území	p. č. KN / PK	Výměra v m ²		BPEJ	třída ochrany	druh pozemku
		celková	odnímaná			
Celkem – výměra k odnětí dle tříd ochrany ZPF						

Pozemky jsou zaměřeny geometrickým plánem (doložit) ano/ne. Jedná-li se o více pozemků, seznam uvést v příloze.

Skrývka svrchních kulturních vrstev půdy (ornice, drnové vrstvy) a hlouběji uložených zúrodnění schopných zemin bude provedena do hloubky ..... m z pozemků o celkové výměře ..... m² v množství ..... m³ ornice. Z tohoto bude ..... m³ ornice použito pro vegetační úpravy na nezastavěné části pozemků, zbylé množství ..... m³ ornice bude převezeno a rozhrnuto na pozemcích p. č. .... v kat. území ..... Za převzetí ornice zodpovídá ..... tel:.....email:.....

ŽADATEL/Ě = investor/ři:

Fyzická osoba (titl., jméno, příjmení):.....

Právnícká osoba (název podnikatelského subjektu):.....

Adresa.....PSČ.....

Datum narození (fyz.os.)/IČ (práv.os.).....tel./e-mail: .....

Zmocněnec pro doručování (na základě doložené plné moci): .....

Souhlas se zpracováním osobních údajů: V souladu s ustanoveními zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, svým podpisem uděluji souhlas ke zjišťování, shromažďování a uchovávání údajů pro správní řízení, a to do doby jejich archivace a skartace.

Podpis (práv. os. razítko) žadatele..... Datum.....

Účel zamýšleného vynětí:.....
.....
.....

Vyjádření stavebního úřadu:

Pozemek leží:

- v zastavěném /zastavitelném * území
- stavební záměr je/není * v souladu s platným územním plánem obce (*nehodící se škrtněte)

Souhlas s odnětím zemědělské půdy ze ZPF bude podkladem pro správní řízení: (územní rozhodnutí, územní souhlas, dodatečné povolení stavby apod.)

Razítko stavebního úřadu a podpis:

dne:

K žádosti se ve smyslu ust. § 9 odst. 6 cit. zákona připojí následující doklady:

1. Údaje katastru nemovitostí o pozemcích dotčených stavebním záměrem
2. Zákes navrhovaného odnětí v situaci stavby (v kopii katastrální mapy) – jasné vyznačení odnětí
3. Vyjádření všech vlastníků příp. nájemců dotčených pozemků (nejedná-li se o žadatele vynětí)
4. Výpočet odvodu za odnětí půdy ze ZPF včetně postupu výpočtu a vstupních údajů pro výpočet, nejde-li o odnětí, při kterém se odvod nestanoví
5. Předběžná bilance skrývky kulturních vrstev půdy a návrh způsobu jejich hospodárného využití
6. Vyhodnocení důsledků navrhovaného umístění stavby na ZPF zpracované podle přílohy č. 5 vyhlášky č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany ZPF
7. Zákes hranice BPEJ v případě výskytu více BPEJ na pozemku
8. Technická zpráva
9. Výsledky pedologického průzkumu
10. Údaje o odvodnění a závlahách a protierozních opatřeních v dotčeném území
11. Plán rekultivace dle příl. č. 7 vyhlášky č. 13/1994 Sb., má-li být půda po ukončení účelu odnětí vrácena do ZPF nebo rekultivována zalesněním (osázením dřevinami nebo keři) či zřízením vodní plochy
12. Stavba mimo zastavitelné území – navrhnout technicky řešitelné územní alternativy jejího umístění, vyhodnotit důsledky jednotlivých územních alternativ na ZPF podle § 7 odst. 1 a 2 zákona
13. Výpis z obchodního rejstříku nebo živnostenský list
14. Plná moc k zastupování
15. Informaci, v jakém následném řízení podle zvláštního právního předpisu má být souhlas s odnětím zemědělské půdy ze ZPF podkladem

Orgán ochrany ZPF může v nezbytných případech požadovat předložení dalších dokladů k posouzení žádosti. Příložené doklady zůstávají založeny jako součást spisu.

Informace podává:

Ing. Zita Brunetta Jurová, OŽP MÚ Šlapanice, dveře č. 426

tel.: 533 304 771, e-mail: brunetta.jurova@slapanice.cz

úřední dny: Po, St: 8⁰⁰ – 17⁰⁰ hod.,

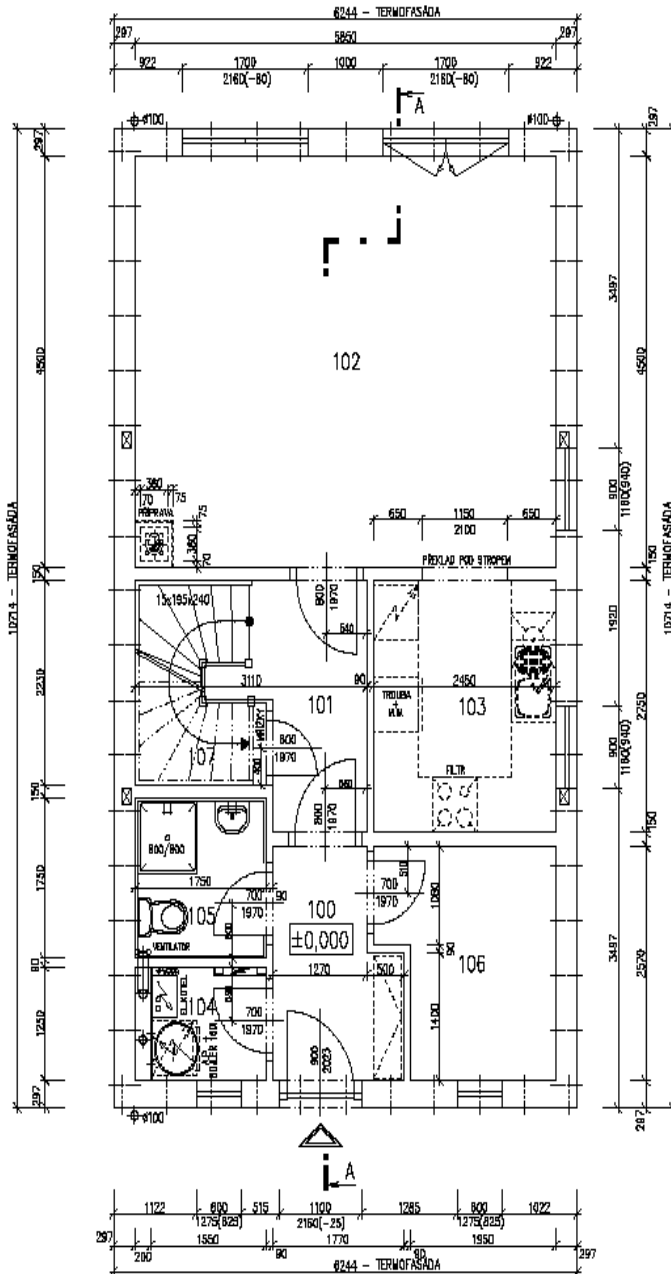
neúřední dny: Út, Čt, Pá: 8⁰⁰ – 12⁰⁰ hod.,

Ad 4 – 6: Výpočet odvodu za odnětí půdy ze ZPF a vyhodnocení důsledků umístění stavby na ZPF

(podle přílohy zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF - část B, D a E, přílohy č. 4 oceňovací vyhlášky č. 441/2013, vyhlášky č. 48/2011 Sb., o stanovení tříd ochrany a přílohy č. 5 vyhlášky č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany ZPF) může žadatel zhodnotit sám nebo prostřednictvím jiných subjektů

Příloha 2 - plán rodinného domu

v.č. : 002

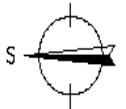
RODINNÝ DŮM

NOVA 67/38* - P

(RD BEZ PODSKLEPENÍ)

PŮDORYS PŘÍZEMÍ

M 1:50

POZNÁMKA:

1. ZAŘÍZOVACÍ PŘEDMĚTY A KONSTRUKCE ZAKRESLENÉ ČÁRKOVANÉ NEJSOU SOUČÁSTÍ DODÁVKY RD.
2. TECHNICKÉ ZMĚNY JSOU VYHRAZENY.

LEGENDA MÍSTNOSTÍ :

ČÍSLO	OCĚL MÍSTNOSTI	PLOCHA m ²	
100	ZÁDVEŘÍ	3,96	3,96
101	CHODBA	4,12	4,12
102	OBÝVACÍ POKOJ	25,43	25,43
103	KUCHYŇ	6,91	6,91
104	TECH. MÍSTNOST	1,85	1,85
105	WC, KOUPELNA	3,06	3,06
106	ŠATNA	5,55	5,55
107	KOMORA	3,28	2,05

OBÝTNÁ PLOCHA :	25,43
PŘÍSLUŠENSTVÍ :	27,50
UŽITKOVÁ PLOCHA :	52,83
CELKOVÁ PLOCHA (PODLAHOVÁ) :	54,16
ZASTAVĚNÁ PLOCHA :	66,90

S.O. --
SCHODY N7A-LS
MODEL 2013

Autorizovaný inženýr	Ing. Zdeněk Chrástý Ing. David Ondra	Zpracovatel
Výpracoval	Ing. Oldřich Němčík	Projekt
Investor - stavebník	II	Datum: DDD Číslo HS: HHH